

OPONENTNÍ POSUDEK

na disertační práci: **Motivace studentů lékařské fakulty ke studiu a vlivy na její změnu během studia**, kterou předložila autorka **Ing. Mgr. Ingrid Hanušová**, práci vedl **PhDr. Ivan Slaměník, CSc.**

Předložená disertační práce o rozsahu 179 stránek (a 18 stránek přílohy) si klade za cíl zjistit motivaci studentů 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze ke studiu a povolání. Dalším cílem disertace je nalézt případné změny v této oblasti v průběhu studia včetně vlivů, které na motivaci za studia působí a popsat okolnosti, související s rozhodováním pro studium lékařství. Práce sleduje také vztahy mezi motivací a hodnotovou orientací studentů.

Jak sama autorka uvedla, důvodem zájmu o tematiku je její profese vysokoškolské pedagožky, stejně jako proces současné dehumanizace medicíny.

Cíle disertační práce kolegyně Ingrid Hanušové jsou náročné, teoreticky zajímavé a prakticky významné. Budiž hned v úvodu řečeno, že je autorka beze zbytku splnila.

Disertační práce sestává z teoretické a empirické (výzkumné) části, závěrem nalezneme seznam použité literatury a přílohu.

Teoretická část obsahuje filozoficko historická východiska pojmu motivace, zpracována je zde teoretická problematika tématu motivace, potřeb, hodnot, jsme seznámeni se současnými teoriemi motivace, jež jsou navzájem srovnány. Nalezneme zde specifika a psychologické charakteristiky vysokoškolského studenta obecně a studenta medicíny zvláště. Podrobněji je pojednáno o předpokládané motivaci studentů lékařských fakult.

Je zřejmé, že je autorce filozofické stanovisko blízké, a to nikoliv ve významu pouhého historizujícího přístupu, nýbrž v pohledu na lidského jedince jako na možnostní a svobodnou bytost.

Teoretická část disertační práce poskytuje východiska k empirické (výzkumní) části předloženého díla.

Empirická část sestává z šesti částí, jež skladebně odpovídají výzkumnému projektu. Nejdříve se seznámíme s cíli výzkumu a charakteristikou zkoumaného souboru (294 studentů 1. LF UK v Praze, nejčastější věk 20 – 23 let), dále pak s výzkumnými metodami (dva dotazníky), statistickými postupy a zpracováním empirických dat předvýzkumu i vlastního výzkumu. Vše je autorkou zevrubně a kriticky popsáno a průběžně diskutováno.

Kolegyně Ingrid Hanušová dospěla výzkumnou cestou k celé řadě zjištění, z nichž některá jsou v souladu s analogickými pracemi, avšak shledala i rozdíly, jež vysvětluje specifitami jednotlivých fakult a celospolečenskými vlivy. Poznatků, získaných tímto mapujícím a srovnávajícím výzkumem, je celá řada a rozhodně je třeba zjištěné brát vážně.

Osobně mne nejvíce zaujalo, že studenti medicíny považují za relativně nejméně přínosné pro lékařské vzdělání vliv pedagogů, naopak (a to je pochopitelné) si nejvíce cení odborných praxí a působení lékařů – praktiků. Z výzkumu se kupříkladu dovídáme, že motivační profily studentek a studentů se poněkud liší. U žen je pro volbu studia lékařství významnější vliv nemoci v blízkém okolí a u sebe, u mužů je to zase motiv ekonomický (finanční ohodnocení, výhody od farmaceutických firem apod.) a motiv dominance (moc, převaha, manipulace apod.) – a ve výčtu zajímavých zjištění by bylo možné pokračovat.

Kolegyně Ingrid Hanušová vychází z humanistického filozoficko psychologického východiska a kognitivně orientované teorie motivace. Tvořivě aplikuje různé teoretické konstrukty s přihlédnutím ke zkoumaným jevům a utřídí je psychologické vědění týkající se tématu. Je zřejmé, že problematice do hloubky rozumí nejen jako zkušená vysokoškolská pedagožka, nýbrž i jako psychologka pracující řadu let v oblasti vysokoškolského psychologického a psychoterapeutického poradenství.

Úkolem oponenta je zaujmout k disertaci kritické stanovisko, což je v tomto případě nesnadný úkol, protože sama autorka je ke své práci kritická a uvědomuje si možnosti a hranice vlastní výzkumné práce. Plně respektuje pravidla empirického výzkumu a nedopouští se neoprávněného zobecňování a neodůvodněného interpretování.

Po stránce formální je práce pečlivě vypracována (včetně úpravy) a napsána kultivovaným jazykem. S literaturou je pracováno adekvátně (odkazování a citování), použitá literatura je skutečně relevantní vzhledem k tématu a způsobu jeho zpracování. Snad lze upozornit jen na drobnosti typu nesprávného psaní jména amerického psychologa Cattella (nikoliv Cattela), též není uveden odkaz v seznamu literatury (např. str. 25 – Atkinson, 1964).

Po stránce obsahové upozorňuji, že ve výzkumné části by bylo vhodné stručně popsat vlastní průběh provádění výzkumu – kde, kdy a jak byla data snímána, zkušenosti se spoluprací studentů, apod. V příloze též nenalezneme úplné znění obou použitých dotazníků (jak je v textu práce opakovaně slibováno), motivační dotazník je sice rámcově popsán, ovšem nikde jej nenalezneme v kompletní podobě.

Dovoluji si vyslovit nesouhlas s některými tvrzeními autorky, kupříkladu:

Str. 78 – „V každé profesi je definitivní přeměna v profesionála (...) podmíněna traumatizující, náročnou a dlouhou iniciační zkouškou...“ Zde si dovoluji pochybovat, zda je tomu opravdu tak v každém případě a u všech profesí.

Str. 94 – „V současné době narůstá ve společnosti nespokojenost pacientské veřejnosti s chováním a přístupem lékařů a zdravotnického personálu.“ Zde doporučuji diferencovat – viz kupříkladu výsledky rozsáhlého průzkumu spokojenosti se zdravotní péčí a jednáním zdravotního personálu uskutečněném (v posledních letech) v rámci výzkumného záměru Cíle medicíny: kvalita života PhDr. H. Hnilicovou ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze. Zdá se, že přes někdy negativní osobní zkušenosti pacientů a jejich příbuzných a částečně nepříznivým obrazem vytvářeným médií, je prestiž lékaře a spokojenost nemocných s péčí stále dobrá – přijatelná. Může to být i proto, že pacient obvykle najde „svého“ lékaře a také – kdo by chtěl být léčen „špatným“ lékařem?

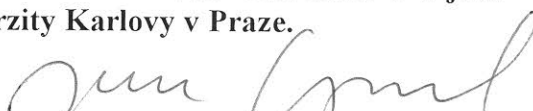
Při **celkovém posouzení** předložené disertační práce lze konstatovat, že je vysoce kvalitní, aktuální a její zjištění jsou prakticky upotřebitelná. Výběr teoretických předpokladů a jejich zpracování, stejně jako výzkumný projekt a jeho realizace, odpovídají beze zbytku zásadám platným v empirických vědních disciplínách. Neshledal jsem zde žádných pochybení. Hypotézy, použité metody, soubor zkoumaných osob, stejně jako nábor a vlastní zpracování empirických dat postupy matematické statistiky a interpretace výsledků jsou adekvátní. Autorka dostačujícím a kritickým způsobem výzkum popisuje, dokládá, diskutuje, získané výsledky lze považovat za validní, spolehlivé a interpretace autorky za strážlivé. Naprosto lze souhlasit se zjištěním, že výuka mediků na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze má rezervy zejména v práci pedagogů, stejně tak, že duch doby se projevuje v postojích, hodnotách a motivaci studentů.

Jedná se o původní vědeckou práci, která přinesla nové poznatky a lze doufat, že autorka bude v tomto výzkumu i dále pokračovat.

Závěr a doporučení: po důkladném prostudování předložené disertační práce Ing. Mgr. Ingrid Hanušové uzavírám, že dílo splňuje podmínky kladené na úroveň disertačních prací. Proto doporučuji pokračovat v dalším řízení.

Považuji za vhodné provedení výzkum publikovat v odborném tisku a s jeho výsledky seznámit vedení 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Praha, 4.12. 2005

prof. PhDr. Jan Vymětal

